

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

<p>Redacția: Strada Academiei No. 6. Administrația: Parcul Ștefan cel Mare No. 8.</p>	<p>Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni</p>	<p>Abonament: Exemplarul 5 Lei Pe un an 200 Lei</p>
---	--	---

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 2275—1929.

Gradații preoțești.

Lăsăm tuturor preoșilor, cari în baza anilor de serviciu cu începere dela 1 Ianuarie 1930 își câștigă îndreptățire la gradații noi, ca până cel mult 1 Septembrie crt. să raporteze despre aceasta Ordinariatului având, ca cei cu îndreptățire la gradația primă să-și înainteze și certificatele de serviciu.

Oradea, 14 August 1929.

Nr. 2276—1929.

Stipendii și ajutoare din fundațiunea Ep.-lui Dr Demetriu Radu.

Pentru anul școlar viitor din fondul fericitului Episcop Dr Demetriu Radu conform § 8 al literilor fundaționale se vor da stipendii studenților gr. cat. români, cari vor urma cursurile la Universități și Academii și alte școli mai înalte din patrie și străinătate. Se vor de ajutoare și ucenicilor de meserii și calfelor tot asemenea gr. cat. români, spre a se per-

fecționa. Preferințe la atari stipendii vor avea „caeteris paribus” tinerii gr. cat. români de ambele sexe, consângeneii fondatorului de ori unde, cari vor putea dovedi, că se trag dela părinții săi Ioan și Paraschiva Radu, și dela frații tatălui său și ai mamei sale, apoi tinerii din dieceza gr. cat. de Oradea. Mărimea stipendiilor și ajutoarelor o va determina Ven. Consistor gr. cat. de Oradea.

Stipendiile pentru universitari se vor da în preferință studenților în litere, cari se vor obliga, că după absolvirea studiilor vor servi la școlile secundare ale acestei dieceze.

Doritorii de a obține atari stipendii vor avea să-și înainteze rugărilor acestui Ordinariat până la 15 Sept. crt. însoțite de: a) Certificat școlar, sau certificat de serviciu dela patron, b) Extras de botez.

Bursierii de până acuma încă au să-și înainteze din nou o cerere însoțită de o dovadă despre studiile făcute și examenele date în anul trecut.

Oradea, 14 August 1929.

PARTEA NEOFICIALĂ

O chestiune care-ar merita mai multă atențiune.

Se știe că anul acesta este an jubilar din cauza jubileului de 50 ani preoție a Sfântului Părinte dela Roma. Credincioșii catolici de pe întreaga suprafața pământului se pregătesc să facă ceva bucurie marelui Suveran al creștinătății. O agitată însuflețire a cuprins pe toți fiii Bisericii catolice, fie care se nuzuește să producă ceva special pentru bucuria marelui Părinte. Elevi, eleve, școlari din cele mai mici clase până la bărbaiții maturi ai Acțiunii Catolice, nenumăratele societăți și Congregații religioase zilnic săvârșesc mii și milioane de acte de jertfă și de pietate pentruca *buchetul spiritual*, al țării căreia aparțin să fie mai variat și mai interesant. Despre credincioșii din Bolivia am cetit că au săvârșit până acum

1.368.000 de acte de pietate în onoarea sf. Părinte.

Mii de pelerini s'au prezentat și până acum în fața Sfântului Părinte și la mormântul sfântului Petru. Dar luna Septembrie va fi luna clasică a pelerinajelor mondiale. Atunci își vor da întâlnire în Roma, metropola lumii catolice, toate țările și națiunile, fiecare ni-zuindu-se a reprezenta mai demn patria sa. Vecinii noștrii Ungurii au aranjat până acum patru pelerinajii, și se găț și pentru Septembrie.

La noi încă s'a ideat un plan de pelerinaj admirabil, care ar fi cea mai bună propagandă în străinătate pentru a contrabalansa propaganda de pogrindă pornită de cei ce nu ne vreau binele: Reprezentațiuni artistice prin toate orașele mari ale Italiei

prin corul lui Hubic, liturghii solemne în limba română în toate domurile mai mari ale Italiei, incvartiruirea gratuită la familiile italiene pentru a lega mai strânse și mai familiare legături cu ele, jocuri și dansuri și cântece naționale, conferințe despre diferite subiecte de istorie și cultură românească; prezentarea unei superbe colecții de cărți românești din toate ramurile scrisului românesc, oferirea altor obiecte de amintire românească și mai ales a unui *Dar sufletesc* compus din actele de pietate ale fiilor Sfântului Părinte, din România.

Splendid și superb plan. Ce se va realiza dintr'ânsul??? Sigur mult, dacă ne vom pune pe lucru. Acțiunea catolică Italiană s'a sesizat de acest pelerinaj oriental din România și ar însemna să ne blamăm dacă nu s'ar alege nimic din el. De aceea au sfânta

datorie toți preoții și mireni intelectuali ai Bisericii noastre să se miște. Să se anunțe cât de mulți la pelerinaj să adune și pe alții cât de mulți. Este cel mai bun prilej să facem cinste Țării și națiunii noastre în concertul universal al popoarelor și totodată să ne scaldăm sufletele în baia spirituală a rugăciunii și a sentimentelor evlavioase trezite de locurile sacre ale Romei creștine.

Vom înțelege noi să dăm fie care concursul nostru acestei opere creștine și naționale deopotrivă? E o datorie de creștin și de român. Să ne anunțăm cât de mulți la Episcopia unită Oradea. Programul detaliat se va publica în curând. Pân'atunci să ne gândim la cinstea ce-am putea-o face țării noastre participând la acest pelerinaj.

Păr. Dr. Tăutu.

Retipărirea cărților liturgice.

În ziua de 17 Iulie 1929 I. P. S. Sa Dr. Valeriu Traian Frențiu a întrunit la Stâna de Vale o Comisie, compusă din delegații diecezelor Provinciei noastre metropolitane, pentru revizuirea textului cărților liturgice, cari s'au epuizat și a căror reeditare este mult așteptată de către întreg clerul bisericii noastre române unite. S'a epuizat deja de mult Liturgierul ed. 1905 și Euhologiul ed. 1913. Pe lângă aceste două cărți, de cari se folosește zilnic păstorul sufletesc, se simțea nevoea unei cărți de Te-Deumuri, slujbe de mulțumită la diferite ocaziuni și solemnități, cari ne lipseau împreună cu multe alte slujbe și rugăciuni la diferite trebuințe, și cari nu se mai aflau în ultimele ediții ale Euhologiului dela Blaj. Frații preoți din pastorație știu câte încurcături le producea o sfințire de biserică prin delegați episcopoești, o sfințire de steag, cruce, icoană șcl. Dacă nu aveau la îndemână tipicul lui T. Bud, epuizat și acela, se frământau ce și cum să facă și, de multe ori, se făcea așa cum îi lumina Spirifil Sfânt.

I. P. S. Sa, ca un Păstor bun, a cunoscut acest neajuns și în urma hotărârii Conf. Inaltului Cor Episcopesc a luat lucrul în mână și a invitat fiecare dieceză să-și trimită delegații pentru a se constitui într'o Comisie care să revizuiască textul cărților în chestiune și curățindu-l de multele latinisme neînțelese de popor nici până astăzi, de pleonasm și cocofonii (nu mai amintesc de ortografia veche a liturgierului), să se străduiască a reda textului liturgic forma limbii liturgice vechi, fără să reinvieze, însă toate slavonismele pocițe și asemenea neînțelese nici de popor, nici de intelectuali.

La chemarea I. P. S. Sale au venit: dela Blaj Revm. Dr. Ioan Bălan, canonic metropolitan; Gherla a delegat pe Revm. Dr. Victor Bojor canonic, Mon. D. Iosif Demian, protopop, Dr. G. Bob, prof. de

teol.; delegatul Lugoșului a fost Revm. Nicolae Muntean canonic; delegații dela Oradea au fost: Revm. Petru Tămâian, canonic, Msgr. Dr. Grigorie Pop, canonic, Mon. Gh. Maior, protopop, Dr. Nicolae Flueraș, prof. de teol., Dr. L. A. Tăutu, prof. de teol. M. Sălăgian, prof. de teol.

În ședința plenară din 17 Iulie s'au constituit subcomisiile, anume: a) pentru Liturgier: Preș. Revm. Dr. Ioan Bălan, membri: Revm. P. Tămâian, Revm. N. Muntean, Mon. I. Demian și Mon. Dr. L. Tăutu; b) pentru Euhologiu: Preș. Revm. Dr. V. Bojor, membri: Mon. G. Maior, Mon. Dr. N. Flueraș, raportor, c) pentru Te-Deumuri, Preș.: Mgrs Dr. Gr. Pop, membri: Mon. Dr. Gh. Bob și On. M. Sălăgian.

În zilele următoare după 17 Iulie, subcomisiile au lucrat avânt la îndemână textul original și edițiile vechi ale cărților în chestiune; iar după terminarea lucrărilor în subcomisii, s'au discutat încă odată în ședințele plenare ale comisiei întregi sub prezidiul I. P. S. Sale Dr. Valeriu Traian Frențiu.

Textul astfel pregătit și cu întregirile, pe cari comisiunea le-a crezut necesare va fi înaintat Inaltului Cor Episcopesc pentru aprobare și pentru a lua ulterioare măsuri ca să se tipărească și să ajungem cât mai de grabă la cărțile liturgice de prima necesitate, cari se epuizaseră.

Pentru pregătirea introducerii unei practice unitare în săvârșirea unor funcțiuni sacre, pe cari în urma atâtor obiceiuri, aproape fiecare preot le săvârșește după tipicul său, s'a căzut de acord în Comisie, ca acele părți ale funcțiunilor sacre, cari de obicei nu se săvârșesc nicăiri, să fie tipărite în noua ediție a Euhologiului cu caractere *garmond*, iar celelalte cu *cicero*. La fixarea acestor părți s'a avut în vedere procticele din diferite părți ale Provinciei metropolitane române unite de Alba-Iulia și Făgăraș.

De bună seamă, că penntru a introduce o practică unitară în săvârșirea funcțiunilor liturgice, s'ar cere să avem un tipic unitar aprobat obligator pentru întreagă Provincia metropolitană. Ori acesta ne lipsește, deși avem atât de mare nevoie de el pentru unificarea ritului.

Ideea I. P. S. Sale de a invita la această operă delegați cu experiență din întreaga Provincia metropolitană este o fericită inspirație ale cărei roade se vor arăta cât mai de grabă. Și ar fi de dorit, ca aceasta procedură a I. P. S. Sale să fie aplicată pentru unificarea întregii activități pastorale a clerului din întreagă Provincia metropolitană. Să ne cunoaștem, și să ne înțelegem și să ne strângem rândurile, ca prin o acțiune unitară să contribuim într'o măsură cât mai largă la întemeierea împărăției lui D-zeu pe pământ.

I. P. S. Sa făuritor al marilor planuri de încopiere a tuturor forțelor bisericii la o muncă de apostolat în Spiritul și după gândul Mântuitorului, ca în

totdeauna și în toate împrejurările, și acum nu a crușat nici o jertfă și a găzduit cu mână largă și inimă de Părinte pe toți delegații diecezelor la *Stâna de Vale*, micul bazin în creierul munților cu brazi, cuib al basmelor întraripate, zămislite din șopotul atâtor izvoare cristaline ce par'că s'au adunat la un concert în acest colț de raiu al țării noastre. Pagubă, că puterile și frumusețile naturii concentrate aici nu sunt încă exploătate în așa măsură, ca să poată atrage cât de mulți vizitatori, cari astăzi aleargă prin țări străine după frumuseți naturale, în cari este atât de bogată țara noastră.

Să dea D-zeu, ca începutul de colaborare a întregii Provincii, pornit prin aicătuirea Comisiunii de sub prezidiul I. P. S. Sale Dr. Valeriu Traian Frențiu la *Stâna de Vale*, să aibă o continuare tot mai desvoltată pentru progresul și înfărire a credinței spre mântuirea sufletelor.

— Nif. —

Pentru unirea bisericilor românești.

Fiecare dintre cele două biserici românești se roagă în dumineci și serbători pentru „unirea bisericilor.” Dorința aceasta, care este reflexul dorinței Mântuitorului: ca să fie o turmă și un păstor, a preocupat totdeauna sufletele marilor noștri chiriarhi, cari de câte ori s'a dat ocaziunea, au exprimat-o aceasta în mod concret făcând apel la o înțelegere în dragostea lui Cristos. Ni este viu încă în memorie cel dintâiu apel făcut în mod hotărît de I. P. S. S. Valeriu Traian Frențiu încă în 1919 la începutul unirii naționale și politice, de care apel vorbește și îl repetă categoric I. P. S. Sa în ședința Senatului la 20 Martie 1928, în puternicul discurs rostit la discuția legii pentru regimul general al cultelor. „Unirea credinței o dorim și noi, — a spus I. P. S. Sa. — Aceasta însă nu se poate face nici cu jandarmii, nici cu pușca, nici cu agitațiuni, ci cum am propus eu, cred că ar fi mai bine și cum a recunoscut-o și I. P. S. S. Mitropolitul Sibiului, ca să ne adunăm într'un sinod comun (Aplauze prelungite, strigăte de bravo) și acolo cu istoria și cu evanghelia în mână, în dragostea frățească adevărată a lui Cristos, să facem o biserică românească (Aplauze, bravo, să trăiască), care să ne asigure, că vom fi părtași tuturor darurilor, cari le-a câștigat Mântuitorul nostru pe cruce. Nu noi suntem de vină, că acest sinod încă nu s'a ținut, ci vreașbele acestea cari se fac, ca să ne despartă și sădesc în suflete dușmănia ca să nu ajungem nici odată la unire.”

Așa au glășuit atunci chiriarhii noștri prin graiul I. P. S. Sale dela Oradea, și după un an, P. S. S. Iuliu al Gherlei, ca și o dovadă a sincerității de nețăgădui a dorinței după care se conduc Inalții noștri Păstori sufletești. P. S. Sa a mai făcut un apel, pen-

tru aceea în strălucitul discurs dela Senat cu ocaziunea discuției la ratificarea Concordatului, după ce combate afirmațiile I. P. S. S. Bălan, Mitropolitul Sibiului cuprinse în declarația-protest citită în Senat, adresează bisericii surori următorul apel, zicând: „Eu mai fac un apel. Am mai făcut un apel, care țintește la unirea sufletelor prin unirea bisericilor. Ei bine, această unire a unei singure biserici este gândul dumnezeesc exprimat în rugăciunea Mântuitorului înainte de patimile sale: că precum Tu întru Mine și eu întru Tine suntem una, așa și aceștia una să fie pentruca lumea să creadă că Tu m'ai trimis pe Mine!”

Ca suprem argument al misiunii sale divine pe pământ în cea din urmă rugăciune, Mântuitorul a rostit această cerere către Tatăl, ca să fie cu toții una, pentruca lumea să creadă că Tu m'ai trimis pe Mine.

Noi dorim, noi cerem ca să ajungem la această unitate. Noi cerem, I. P. Sfinte, însă trebuie să mărturisesc, că nu aceasta este cărarea, această cărare pe care ași călcat, pentru a ajunge la unitate. Noi dorim cu toții să se ajungă, dar pentru aceasta este o altă cale: *calea de sus în jos și nu de jos în sus. Nu revoluționând plebea, drojdia satelor, pentruca aceasta să se rostească,*¹⁾

Și eu am făcut de aci propunerea și s'a mai făcut din partea I. P. S. S. Frențiu dela Oradea: pentruca nu ne adunăm într'un congres ca să căutăm căile cari să ne unească? Nu sunt două biserici în lume cari să fie atât de apropiate. Nu suntem noi în stare să aflăm o cale de apropiere între noi? (Aplauze furtivoase).

¹⁾ Toate sublinierile sunt ale noastre.

Voci: Foarte frumos, bravo!

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: D-lor, este un curent în întreaga lume de apropierea popoarelor prin biserică, de apropiere a Bisericilor: două sute de prelați anglicani s'au putut aduna în reședința primatului, Cardinalul Mercier din Belgia și noi nu putem să ne adunăm la un sfat.

Pe noi nu ne desparte ceace desparte biserica anglicană, de biserica catolică. Noi am urmărit cu atenție și am mers împreună cu I. P. S. Voastră la Stockholm și la Lausanne și am zis: dar noi suntem atât de aproape aci, pe noi nu ne despart prăpăștiile de disciplină și de doctrină, care despart aceste biserici și încercați apropierea popoarelor prin biserică, departe, în străinătate și noi stăm aci gata să discutăm această apropiere. (Aplauze prelungite.)

I. P. S. S. Mitropolitul Pimen: Vă așteptăm la Sf. Sinod.

P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu: La tratativele dela Malines între Cardinalul Mercier și anglicani, primul pas a fost acesta: înainte de toate eliminarea tuturor

chestiunilor de ordin practic, care ar putea să fie piedeci la această apropiere. Aceia, cari au pregătire doctrinară, să ia drscuția pe temei istoric și dogmatic și atunci aflând această cale, să venim la soluțiile, cari ne despart în practica de toate zilele.

Această dispoziție sufletească a Bisericii în numele căreia eu vorbesc, vă este cheazășie că așa precum și părinții și înaintașii noștri nu s'au aflat desbinași nici odată în momentele mai însemnate ale istoriei și ale neamului lor, așa și de aci înainte după a 10-a aniversare dela întregirea neamului dela 1918, vom fi tot un suflet și un trup și alături uniți sufletește cu neamul nostru și dea Dumnezeu, ca pe calea cea adevărată, de sus în jos și nu de jos în sus să ajungem și la unitatea bisericească a poporului! (Aplauze prelungite)."

Am reprodus acestea ca să știe toți și să nu se uite. Acum este rândul celor vizați, ca să răspundă cu aceeaș hotărîre purcezând pe calea faptelor.

— cr. —

† Văd. Clara Maniu

În ziua de Luni 29 Iulie a. c. în Bădăcini, în etate de 87 de ani a trecut la cele veșnice sufletul nobil al distinsei Matroane: Clara Maniu, mama D-lui Primministru Iuliu Maniu.

Clara Maniu în decurs de 16 ani (1881—1897) a fost prima președintă a Reuniunii Femeilor Române Sălăjene. În viața ei lungă și foarte activă, sufletul ei de româncă, crescut în eroismul înflăcărat al trecutului, a știut să realizeze cu multă jertfă și eroism moștenirea frumoasă primită dela părinți, cea mai dragă și mai sfântă moștenire a „Idealului național“.

Ea a fost adevărata mucenică a cauzei mărețe naționale, îndemnând la consfăturile naționale, ce se făceau în casa ei de cele mai multe ori, pe acești conducători ai luptelor naționale, ca să ia hotărîrile cele mai energice și ducătoare la adevărată isbândă națională!

Ca prezidentă a Reuniunii Femeilor Române Sălăjene nu a fost nici o acțiune națională ori culturală românească la care ea să nu fi luat parte activă și hotărîtoare întru realizarea visului nostru mult dorit, la care și-a dat și ea contribuția de jertfă și suferință atunci când în 1919 în etate de 77 ani a fost deținută împreună cu fiica sa Cornelia și a fost deportată la Budapesta, iar mai târziu oferindu-i-se libertatea din partea bolșevicilor unguri, ea a refuzat acest favor, până când nu se vor elibera toți ostatecii, cari erau deținuți și maltratați în Budapesta împreună cu ea. Suflet mare și cu adevărat nobil, care și în suferință se gândește la desrobirea celor amărâți și năcăjiți! Ea a fost Simbolul întrupat al iubirei creștinești și al iubirei de neam!...

Actul înmormântării ei a avut loc în 31 Iulie. La înmormântare ceremoniază P. S. S. Iuliu Hossu, episcopul Gherlei, cu o asistență de 14 preoți, între cari și înalți dignitari bisericești.

În jurul sicriului decedatei, pe lângă toate rudele ei observăm pe D-nii Miniștri Virgil Madgearu, Ion Mihalache, Iunian Grigore, M. Popovici, Costăchescu, A. Vlad, Sever Dan, I. Răducan, A. Dobrescu, Voicu Nițescu, Ed. Mirto, Potârcă, Lugoșianu, Sever Bocu, General Popescu, General Dănilă Pop, Demetriu Dobrescu, primarul orașului București, D-l Dr. Bian, dir. gen. al siguranței, foarte mulți parlamentari, și Reprezentantele Reuniunilor Femeilor Române.

La prohod P. S. S. Iuliu, episcopul Gherlei a ținut un înălțător panegiric sulevând momente însemnate din viața rodnică și plină de activitate a defunctei.

În numele guvernului a vorbit D-l ministru Costăchescu arătând înțelepciunea și energia, ce a dezvoltat D-na Clara Maniu în viața ei lungă pentru binele și înaintarea poporului românesc.

În numele camerei deputaților a vorbit D-l Pompiliu Ionaițescu, iar în numele senatului D-l Dr. Valeriu Moldovan. numindu-o pe defuncta „Mama Românilor“. În numele partidului Național-Țărănesc a vorbit D-l Dr. Gh. Crișan.

În fine în numele județului Sălaj vorbește D-l prefect al județului Dr. Al. Aciu, în colori vii descrie biografia defunctei spunând, că a trăit 87 de ani și 37 a fost văduvă, evidențiază mai departe bunătatea și multele binefaceri, pe cari defuncta cu atâta zel și bunăvoință umanitară le-a îndeplinit pentru neamul românesc!

După toate aceste în armonia frumoasă a corului teologic, a fost așezat spre veșnică odihnă în parcul din „Dealul Țarinei“ din Bădăcini trupul neînsuflețit al aceleia care a fost Clara Maniu.

Să fie partea ei cu dreptii și pomenirea ei din neam în neam!

Raportor.

Raporturile dintre școlile noastre secundare confesionale și Statul român.

În cele ce urmează dăm în întregime expunerea de motive și textul legii asupra raporturilor școlilor confesionale române din Blaj, Beiuș, Brașov, Brad și Statul român, lege care s'a votat cu unanimitate de către Corpurile legiuitoare române în 28 Iulie a. c.

I. Expunerea de motive

Școlile confesionale românești din Ardeal au fost, până la împlinirea idealului național, puternice fortărețe de viață de cultură și de graiu românesc. Din ele a ieșit întreaga pleată de conducători ai poporului nostru de peste munți; ele au sădit în masele largi ale neamului asupra germeii marilor nădejdi; ele au alimentat în mijlocul prigonirilor dușmane puterea de rezistență și dorul de Țara mamă; ele au cultivat și îngrijit curățenia datinelor strămoșești și a limbei naționale; ele își revendică marile vrednicii ale conservării sufletului românesc pentru măreția zilelor de astăzi.

Înțelepțește conduse de marii mitropoliți și episcopi dela Blaj, dela Sibiu, dela Oradea, au fost și au rămas focare de românism și de înaltă idealitate. De 175 ani școlile Blajului sunt amvoanele crezului nostru a tuturor; de multe decenii, cum se predica omenia și frumusețea virtuților creștinești în fața altarelor, așa se propovăduia depe catedrele Brașovului și ale Beiușului Evanghelia României tuturor Românilor. Despărțiți în credințele religioase, Ardelenii ortodocși și uniți au știut să rămână, prin furtunile și vijeliile vremii, un singur suflet național, o singură voință românească, iar când începurile vieții de școală din principate și din Bucovina erau amenințate de covârșitoarea greutate a unei culturi străine, de peste munți au venit cu înflăcăări de apostoli marii înaintea mergători ai școlii din Regatul român.

Din aceste motive, unul din întâiele gânduri cari au preocupat toate guvernele României întregite a fost acela al unei pioase recunoștințe și păstrarea pentru totdeauna a acestor școli și a spiritului în care vibrau. Școlile primare confesionale au fost în număr de mai multe mii, preluate de Statul român. Școlile secundare li-s'au dat ajutoare și subvenții, iar acum mai în urmă, prin convențiuni și contracte încheiate cu autoritatea tutelară, au fost salariate de Stat. Prin art. 137 din legea învățământului secundar, garantându-se școlilor confesionale secundare din Brașov, Blaj și Beiuș toate drepturile școlilor de Stat, se stabilește că raportul dintre autoritățile confesionale, proprietățile lor, și dintre Stat, precum și regimul școlar, se va stabili prin lege. Prezentul proiect voiește să satisfacă aceste obligațiuni, conștințind prin Parlament, aproape în întregime, o stare de fapt existentă.

De acelaș regim trebuie să se bucure și liceul „Avram Iancu” din Brad, care sub autoritatea mitropoliei ortodoxe din Sibiu a crescut, pe vremuri de grea încercare a neamului nostru, generațiile de Români vrednici din finutul Zarandului.

Lășate aceste școli sub imediata conducere de care s'au bucurat totdeauna, având controlul,

programa de studii, supravegherea, etc. ale ministrului instrucțiunii și un corp didactic pregătit în universitățile țării, suntem convinși că dacă au fost între neprielnice împrejurări sămănare de cultură națională, vor fi cu atât mai vărtos în țara pe care au profesit-o, pe care au învățat generațiile să o dorească, să o iubească.

II. Legea

Dispoziții generale

Art. 1. — Prin școlile secundare confesionale române din Brașov, Blaj, Beiuș și Brad se înțeleg școlile secundare din aceste localități, cari stau sub conducerea și aparțin arhiepiscopiei și mitropoliei ortodoxe din Sibiu, respectiv a arhiepiscopiei și mitropoliei române unite din Blaj și a episcopiei române unite din Oradea.

Art. 2. — Dispozițiile legii pentru învățământul normal-primar, promulgată cu înaltul decret regal Nr. 2571 din 24 Iulie 1924 și publicată în Monitorul Oficial Nr. 101 din 26 Iulie 1924, dispozițiile legii pentru învățământul secundar, promulgată cu înaltul decret regal Nr. 1.308 din 8 Mai 1928 și publicată în Monitorul Oficial Nr. 115 din 15 Mai 1928, precum și legea învățământului profesional și comercial și regulamentele lor se aplică prin organele administrative școlare ale autorităților confesionale și acestor școli, precum și personalului lor didactic, administrativ și de serviciu, cu modificările și precizările prevăzute în legea prezentă.

Art. 3. — Școlile secundare confesionale române, prevăzute la art. 1, se bucură de toate drepturile conferite prin lege școlilor similare ale Statului.

Art. 4. — Toate școlile secundare confesionale române cari cad în prevederile prezentei legi, sunt supuse supravegherii și controlului ministerului instrucțiunii

Art. 5. — Autoritatea confesională își exercită drepturile în aceste școli în conformitate cu dispozițiunile legii prezente.

Art. 6. — Autoritatea confesională poate să-și întocmească regulament propriu de ordine și funcționare interioară a școlilor, precum și eventuale programe suplimentare, cu aprobarea ministerului.

Dispoziții speciale

Anul școlar, înscrieri, examene

Art. 7. — Durata anului școlar, durata cursurilor și vacanțelor vor fi cele prevăzute în legile și regulamentele școlilor similare ale Statului.

Suspendarea cursurilor la anumite sărbători și pentru anumite deprinderi religioase, cerute de situația specială a școlilor confesionale, în afară de prevederile cuprinse în dispozițiile aliniatului 1, se va putea face numai în baza regulamentului de funcționare interioară a școlii, aprobat de minister.

Art. 8. — La înscrieri vor avea preferință copiii aparținători confesiunii respective.

Art. 9. — La examenele de admitere în cursul superior și la cele de clasă va asista, în mod oficial, și un delegat al confesiunii respective.

Condițiunile de numire a corpului didactic

Art. 10. — Pentruca cineva să fie numit profesor sau măiestru cu titlul provizor la vre-una din școlile secundare confesionale române, pe lângă condițiunile prevăzute la art. 36 din legea pentru învățământul secundar, trebuie să mai îndeplinească și următoarele condițiuni:

a) La Brașov și Brad să fie de religie ortodoxă, cu preferință absolvenți ai unei școli superioare de teologie;

b) La Blaj și Beiuș să fie de religie unită (greco-catolică); profesorii bărbați, cu excepția măiestrilor, să fie și absolvenți ai unei școli superioare de teologie, sau cel puțin studenți în teologie.

Alcătuirea catedrelor

Art. 11. — Catedrele se alcătuiesc în conformitate cu dispozițiunile art. 51—53 din legea învățământului secundar.

Autoritatea confesională va putea, cu aprobarea ministe-

rului, să modifice compunerea unei catedre conform situației speciale a școlii.

Complectarea cadrelor vacante

Art. 12. — Catedrele vacante se vor publica între 1—15 Iunie, cu mențiunea condițiilor speciale care se cer pentru ocuparea unei catedre la școlile secundare confesionale.

Complectarea cadrelor vacante se face prin numiri sau alegeri.

Numirea cu titlu provizoriu se face între 1—31 Iulie pe ziua de 1 Septembrie de către autoritatea confesională respectivă, ținând seamă de condițiile art. 10 din prezenta lege și de normele regulamentelor confesionale.

Pot fi numiți și profesori titulari, provizori sau definiți de la școlile secundare ale Statului; aceștia își mențin toate drepturile câștigate la școlile Statului.

Numirea făcută de autoritatea confesională va fi confirmată de minister prin decizie.

Profesorul său măiestrul a cărui numire nu va fi confirmată de minister, nu va putea beneficia de salariu din bugetul Statului.

Confirmarea numirii se va putea refuza numai pentru neobservarea dispozițiilor legii.

În cazul când nu se găsesc profesori sau măiestri, cari să îndeplinească toate condițiile art. 10 din prezenta lege catedrele rămân necompletate.

Art. 13. — Numirile de suplینitori și repartizarea orelor suplimentare pe durata unui an școlar se fac de către autoritatea confesională și se aprobă de către minister.

Suplینitorul poate fi revocat și în cursul anului școlar atât de către autoritatea confesională, cât și în baza unui ordin motivat al ministerului.

Numirea, făcută fără să se țină seamă de condițiile art. 10 și 12 din legea prezentă, este nulă de drept.

Definitivarea

Art. 14. — Definitivarea profesorilor și măiestrilor la catedrele ce le ocupă cu titlu provizoriu se va face în condițiile art. 63 din legea învățământului secundar în baza avizului favorabil al autorității confesionale respective, ținându-se seama și de normele regulamentelor confesionale, iar la Blaj și Beiuș profesorul bărbat, care cere definitivarea, va trebui să fie și preot hirotonit.

Fără avizul favorabil al autorității confesionale nu se va putea face definitivarea.

Indepărtarea din învățământ

Art. 15. — Indepărtarea din învățământ, pentru motivele arătate la art. 64 al legii învățământului secundar, se face de către autoritatea școlii în urma unui ordin al ministerului dat în conformitate cu avizul consiliului permanent, în baza referatului motivat al consiliului inspectorilor generali al învățământului secundar.

Trecerea la pensie a personalului didactic

Art. 16. — Membrii corpului didactic de la școlile confesionale române își regulează drepturile la pensie conform legii generale de pensii.

Ei pot fi puși în retragere din oficiu de către autoritatea școlii pe urma unui aviz al ministerului instrucțiunii dat în conformitate cu art. 65—66 al legii învățământului secundar, pentru a-și regula drepturile la pensie în următoarele cazuri:

1. Când împlinesc vârsta de 65 ani.
2. Pentru incapacitate profesională.
3. În caz de boală, care le face imposibilă îndeplinirea funcțiilor, sau îi face periculoși pentru sănătatea copiilor.

Drepturile și datorile corpului didactic secundar, concedii, detașări

Art. 17. — Membrii corpului didactic al școlilor secundare confesionale au aceleași drepturi și datorii pe cari le au membrii corpului didactic secundar din școlile similare ale Statului, în conformitate cu art. 68—78 din legea învățământului secundar, cu deosebirea că drepturile pe cari le acordă art. 72 din legea pentru învățământul secundar se pot exercita numai cu învoirea prealabilă a autorității confesionale și că repartitia orelor suplimentare și distribuția lucrărilor prevăzute la art. 77—78 a legii învățământului secundar nu le face ministerul, ci autoritatea confesională, care le comunică ministerului prin inspectoratul respectiv.

Concediile prevăzute la 79—81 din legea învățământului secundar se dau de către autoritatea confesională după normele prevăzute la acele articole.

Concediile de o lună vor fi aduse la cunoștința inspectoratului, cele cari trec peste o lună ministerului pentru a lua cunoștință de ele.

Art. 18. — Detașările de la și la școlile secundare confesionale române se pot face numai cu învoirea și la cererea autorității confesionale respective.

Disciplinarea corpului didactic

Art. 19. — Disciplinarea corpului didactic aparține autorității confesionale respective; ea se face în conformitate cu articolele 85—87 din legea învățământului secundar, cu mențiunea că dispozițiile art. 87 se vor aplica tuturor profesorilor sau măiestrilor cari sunt absolvenți de teologie sau preoți hirotoniți.

Pedepsele de la art. 85, litera a, b, c și d se aplică direct autoritatea confesională din inițiativă proprie, sau sesizată de ministerul instrucțiunii, celelalte pedepse se aplică tot de autoritatea confesională, sesizată de ministru, în baza hotărârii comisiunilor disciplinare din cari va face parte ca membru, când va fi cazul, și un delegat al autorității respective.

Pedepsele se vor putea prescrie și radia în conformitate cu dispozițiile art. 88—90 din legea învățământului secundar. Ministerul va setiza, când va fi cazul, autoritatea școlii respective, care va proceda la suspendarea, aplicarea sau radierea pedepselor.

Suspendarea prevăzută la art. 92—93 din legea învățământului secundar se pronunță de ministru și se aplică efectiv de către autoritatea școlii respective.

Retribuțiile corpului didactic

Art. 20. — Retribuțiile corpului didactic al școlilor secundare confesionale române vor fi identice cu retribuițiile corpului didactic din școlile similare ale Statului; ele se vor lua integral în bugetul ministerului instrucțiunii și se vor da membrilor corpului didactic în conformitate cu dispozițiile art. 95—101 din legea învățământului secundar.

Art. 21. — Școlile confesionale secundare române, cari au fonduri speciale pentru retribuițiile corpului didactic, însă insuficiente pentru suportarea integrală a retribuițiilor, vor vărsa anual la stat, după fiecare catedră, cota-parte stabilită odată pentru totdeauna în comun acord de către autoritatea școlii și ministerul instrucțiunii.

Retribuțiile corpului didactic, plătite de ministerul instrucțiunii la școala care va face vărsăminte anuale, vor avea caracterul întregirii de salarii.

Administrarea interioară a școlilor

Art. 22. — Directorii sunt numiți ori aleși (la Brașov și Brad) de autoritatea confesională în baza regulamentului ei în vigoare și a tradiției școlii, aprobați cu titlu provizoriu și confirmați ca stabili de ministru, în condițiile art. 102 din legea învățământului secundar, luând și avizul autorității confesionale.

Înlocuirea directorilor se va face de autoritatea confesională și se va notifica ministerului.

În lipsa unui director care să îndeplinească condițiile legii, autoritatea confesională poate încredința direcția prin delegație unuia dintre profesori.

Directorul ajutor se numește de autoritatea confesională cu aprobarea ministerului.

Dirigenții claselor se propun de director și se aprobă de autoritatea confesională.

Însărcinarea cu dirigenție se va aduce la cunoștința inspectoratului.

Art. 23. — Personalul menționat la art. 109 al legii învățământului secundar va fi numit de autoritatea confesională și aprobat de ministru. Va fi luat în bugetul ministerului.

Întreținerea școlilor

Art. 24. — Întreținerea școlilor secundare confesionale române, în ce privește personalul didactic, de serviciu, administrativ și medical, este în sarcina autorității școlii în limitele dispozițiilor art. 21 din prezenta lege.

Art. 25. — Atribuțiile comitetelor școlare, prevăzute în legea învățământului secundar, le vor exercita autoritățile confesionale ale școlilor respective, prin organele lor, cari vor lucra independent de dispozițiile legii comitetelor școlare și independent de Casa școlilor, după un regulament propriu.

Internatele

Art. 26. — Pe lângă școlile secundare confesionale române se pot înființa internate și cantine pentru elevii școlii. Ele sunt considerate ca instituții anexe ale acestor școli și funcționează sub conducerea numită de autoritatea confesională.

Serviciul medicul școlar

Art. 27. — Numirea medicului școlar se face de către autoritatea școlară și va fi confirmată de minister.

Supravegherea și controlul ministerului instrucțiunii

Art. 28. — Supravegherea și controlul școalelor secundare profesionale române se face de minister prin inspectorii școlari și prin delegații săi speciali, cari au dreptul și datoria să viziteze localul, să examineze și să cerceteze arhiva școlii, să asiste la lecții și la examene încheind procese-verbale de constatări făcute.

Art. 29. — Directorul școlii este dator ca în curs de 3 zile să înainteze două copii de pe procesul-verbal inspectoratului regional și una autorității profesionale a școlii.

Art. 30. — Ministerul pe urma constatărilor făcute în procesul-verbal va lua, prin autoritatea profesională, dispozițiile ce se impun față de școală.

Dispoziții finale și transitorii

Art. 31. — Școalele secundare profesionale în chestiunile cari privesc administrația internă a școlii corespund direct cu autoritățile publice.

Toate celelalte dispoziții cari privesc corpul didactic, administrativ și de serviciu și altele de acest fel, se comunică de minister și de organele sale autorităților profesionale, cari vor lua măsurile cuvenite.

Art. 32. — Membrii corpului didactic al acestor școli își păstrează drepturile câștigate pe baza hotărârilor autorităților profesionale înainte de promulgarea prezentei legi; după promulgarea prezentei legi drepturile se vor obține numai în conformitate cu dispozițiile legii.

Art. 33. — Actualii directori, cari sunt profesori definitivi, și cari funcționează de cel puțin trei ani, la cererea autorității profesionale vor fi confirmați de minister ca stabili.

Art. 34. — Intrucât vre-o autoritate profesională ar renunța la salarizarea membrilor corpului său didactic de către ministerul instrucțiunii, școalele ei respective nu mai cad sub prevederile legii de față.

Art. 35. — Pentru aplicarea legii de față ministerul instrucțiunii va întocmi un regulament, luând asupra lui în prealabil și avizul autorității profesionale.

Art. 36. — Legea de față intră în vigoare îndată după promulgarea și publicarea ei în Monitorul Oficial.

D-lui: *Adalbert Schmeltzer*, profesor de muzică la diferite școli secundare din Oradea.

Lecțiile de muzică pentru particulari se dau în localul Premonstratensilor, din Str. Episcopul Ciorogariu, în limba română.

Misiuni sacre jubilar. În anul acesta 1929 s'a plinit al 50-lea an, decând Preafericitul nostru Părinte Papa Piu al XI-lea a fost sfințit întru preot. Cu această ocaziune Preafericitul Părinte a deschis pentru întreaga lume catolică visteria darurilor, ce ne imparte sf. Biserică.

Episcopatul nostru unit în Circularul său Nr. 1886—1929 a hotărât pentru întreaga provincie metropolitană de Alba-Iulia și Făgăraș, ca jubileul anului acesta sfânt să fie împreunat cu misiuni sacre și să se țină în toate parohiile și unde se va putea și în filii alegându-se de misionari preoții cei mai destoinici. În conformitate cu acest Circular, în protopopiatele sătmărene Arduș și Someș, a fost ales cu unanimitate de către clerul districtelor ca misionar pentru toate parohiile acestor districte M. On. Dn. Ioan Turdeanu, fost misionar diecesan, parohul Săsarului. Dânsul în aceasta calitate și a început activitatea în 19, 20, 21 Iulie organizând cu mare zel, și multă priecere misiunile sacre jubilar în parohiile fruntașe Borlești și Pomi. În 3 și 4 August în parohia Arduș și în 5 și 6 August în Bușag, urmând să țină și în alte parohii.

Misionarul în fiecare parohie face cunoscut credincioșilor ce importanță mare are Anul sfânt în viața noastră sufletească, și arată cari sunt condițiile pentru dobândirea indulgențelor plene. În decursul misiunilor a vorbit cu o convingere grăitoare și cu o vervă oratorică înălțătoare despre „*Primatul Papei*” despre „*Biserica catolică*”, despre „*Indulgențe în genere*”, despre „*Sf. Mărturisire*” „*Sf. Cuminecare*” și despre „*Credința cea adevărată*”.

Asupra acestor misiuni sacre, dealtcum atât de folositoare pentru mântuirea sufletelor, vom mai reveni.

CRONICI**Liceul român unit de fete Beiuș**

Lucrările dela începutul anului școlar se vor face după cum urmează:

Examen de admitere în cl. I. în 3 Sept. (Dacă vor fi mai multe eleve decât 40).

Examen de corigență pentru toate clasele în 3 Sept.
Examen particular în 9 Sept.

Examen integral și de diferență în 10 Sept.

Examen de admitere în cl. IV—V în 11 și 12 Sept.

Examen sumar în 13 Sept.

Inceperea cursurilor în 16 Sept.

Cererile de înscriere pentru toate clasele și cererile de înscriere pentru aceste examene se vor înainta Direcțiunii între 25—30 August. Cererile vor fi timbrate reglementar.

Direcțiunea.

Aviz. Toți cei cari doresc a se perfecționa la ori ce instrument muzical să cerceteze cursurile

BIBLIOGRAFIE

Irénikon, revue des Bénédictins D'amy-sur—Meuse (Belg.). Tom. VI. Nr. 2, Mars-Mai, 1929 cu următorul cuprins:

1. La Centralisation romaine... Dom Lambeti Beauuin,
2. Le Corps mystique... Dom André Stoelen,
3. Lettres du Mont-Athos (suite)... Dom Théodore Belpaire,
4. Les Stundistes russes... Serge de Popov.
5. Trois publications magistrales:
Les Oenvres de Georges Scholarios;
La vie de Syméon le Nouvean Théologien;
La doctrine de l'Orient séparé sur l'Eucharistie. Dom André Stollen.
6. Réflexions sur l'Uniatisme.. Cirillo Korolevskij.
7. Chronique. — Revue des Revues — Bibliographie.

Nicolae Colan: *Anuarul Academiei teol. „Andreiană.”* Sibiu 1928—1929.

Biblioteca Cercurilor religioase a Internatului teologic ort. din București Nr. 1. *Convertirea Sf. Apostol Pavel* de Sofron Vlad stud. in teol. Nr. 2 *Epoca Fericitului Augustin*, de D. Fecioru, stud. in teol. București 1929 prețul a 10 lei.

Pichler: *Katechismus der katholischen Religion Österreichischer Bundesverlag Wien, Leipzig, 1928.*

Presa catehetică catolică din Austria, apreciază foarte favorabil catehismul Msgr. Pichler iscusitul catehet vienez, atât pentru expunerea clară și concisă a adevărilor de credință, cât și mai ales pentru forma in care se prezintă. Autorul părăsește formele de până aci, anume: cea simplă cu întrebări și răspunsuri sau și cea cu texte explicative intercalate între răspunsuri și întrebări. Intreg catehismul este împărțit în lecțiuni. La fiecare lecțiune dă întâiu o scurtă explicare narativă a chestiunii, apoi anexează întrebările și răspunsurile pe baza celor cuprinse în textul explicativ de introducere. Adecă întrebările și răspunsurile formează un rezumat al celor explicate pentru a le fixa în memorie.

Aceasta formă a catehismului ușurează foarte mult munca catihetului, dar și pe cea a elevilor ajutându-i să-și imprime în memorie mai cu ușurință și mai trainic cunoștințele câștigate.

Cartea are două ediții: una pentru elevi și alta pentru catiheti. Aceasta are o introducere cu o interesantă schiță istorică a evoluției catehismului; și câteva principii catehetice. C.

Ioan Georgescu: *Dr. Ioan Rațiu (1828—1902) 50 de ani din luptele naționale ale Românilor ardeleni.* Sibiu 1928.

O carte care se remarcă între publicațiunile istorice din ultimul timp atât prin spiritul de pătrundere, care îl caracterizează pe autor în toate lucrările sale de o reală valoare, cât și prin interesul ce-l prezintă pentru toți Românii, dar mai ales pentru noi ardelenii, fiind foarte instructiv și documentat rezumat al luptelor noastre naționale din jumătatea a doua a veacului trecut.

Marele luptător național ardelean Dr. Ioan Rațiu a fost sufletul acestor lupte și animatorul tuturor frământărilor naționale din acea vreme.

Un lucru interesant se desprinde din cartea Dlui Georgescu, anume: rolul conducător a lui Dr. I. Rațiu în pregătirea Micei Înțelegeri prin închegarea și intenzificarea colaborării Românilor cu popoarele nemaghiare din Austro-Ungaria.

Cartea are și un rezumat în franțuzește datorit dlui Rigobert Pauly, membru al misiunii franceze în România și prof. la liceul „Știrbey-Vodă” în Călărași.

Recomandăm tuturor această prețioasă carte.

Elementa Philosophiae Aristotelico—Thomisticae. Auctore Ios Gredt O. S. B. Editio quarta, aucta et emendata. 2 volume in 8° M. 25. — relig. M. 27.

I: *Logica (Philosophia naturalis XXIV et 504 pag.)*

II: *Metaphisica (Ethica XVIII et 466 pag.)*. Friburgi Brisgoviae 1926. Herder.

Arareori aflăm un manual de filozofie, care să trateze toate problemele filozofice cât mai pe scurt, la un nivel cu totul științific și totodată cu o neîntrecută profunzime a gândirii. Acestor cerințe satisface cu desăvârșire manualul de față al Păr-lui Gredt, pe care savantul profesor benedictin al Colegiului Sf. Anselm din Roma, l'a scris tocmai pentru academiile de filozofie pregătitoare la științele sacre teologice. Cursul său este pentru doi ani, fiecăruia îi corespunde câte-un volum. Im-

părțirea materiei se deosebește puțin de împărțirea celor multe din manualele de acest fel, întrucât din punctul de vedere al metodologiei autorul așează Filozofia naturală și Psihologia, ramuri ale filozofiei mai puțin abstracte și bazate mai mult pe experiența simțurilor, înaintea Ontologiei cu totul abstractă, alăturându-o pe aceasta din urmă lângă Teodicee, sub numele comun de Metafizică, în al doilea volum.

În I-ul volum. după ce în „Logica formală” a introdus pe învățăcel în aparatul științific al artei de a cugeta; autorul expune în Logica sa materială doctrina despre ideile universale. În această parte aflăm un capitol de mare preț, anume acela care se ocupă în mod detaliat, despre cele zece categorii ale lui Aristotel (de substantia et accidente, de quantitate, qualitate, relatione, actione etc.). Aproape toate noțiunile filozofiei scolastice primesc aici o definire și exprimare atât de lămurită și precisă, încât cu greu îi vom găsi un rival în alte cărți. Iară, pe de altă parte, chestiunea despre valoarea obiectivă a acestor noțiuni, precum și chestiunile metafizice mai înalte, cari presupun deja o minte mai obișnuită cu speculațiunea filozofică, autorul le propune în mod sistematic abia în volumul al doilea. Partea a doua a vol. I. conține Filozofia naturală cu Psihologia luând în considerație pretutindeni cele mai recente rezultate ale științelor pozitive, ca și psihologia empirică, pretutindeni cu o temeinică aprofundare.

Vol. II. cuprinde Metafizica și Etica. Ca introducere la Metafizica, autorul se ocupă pe scurt, dar pe dea întregul, cu problemele cele mai de seamă ale criticii cunoașterii, Meritele speciale are Păr. Gredt în filoz. neoscolastică în mod deosebit pe terenul teoriei cunoașterii. I-a reușit să dea fundamentul unui realizm integral, chiar cunoașterii sensitive, și aceasta cu un aparat absolut științific. Atribuește o realitate transsubiectivă și calităților așa zise secundare ale simțurilor (culorilor etc.) Rezultatele monografiilor sale despre aceste probleme („Unsere Aussenwelt” Innsbruck 1924 și „De cognitione sensuum externorum” ed. II Roma 1924) le aflăm și în cartea de față. Metafizica lui Gredt este cu totul inspirată de principiile tomiste cele mai severe, expunerea chestiunilor celor mai grele (ca concursul divin și libertatea umană) este foarte limpede și profundă.

„Elementa Philosophiae” ale păr.-lui Gredt. deși sunt scrise pentru cursul școlar, iar nu pentru studiul particular, deoarece au și o exprimare didactică precisă și măsurată, totuși acela care s'a îndelețnicit vre-odată cu cugetarea școlastică și năzuește să pătrundă cât mai adânc în lumea gândirii ei atât de sublime, acela desigur studiind această carte își va procura multe plăceri spirituale, multă lumină și convingere. Subsemnatul o recomandă călduros tuturor acelor, cari doresc să aibă, clipe de adevărată fericire intelectuală pe tărâmurile înălțătoare ale cugetării omenești. Gh. V. Sajó S. I.

Ontologia sive Metaphysica generalis. In usum scholarum, Auctore Carolo Frick S. I. Editio sexta, aucta et emendata. In 8° (X et 248 pag.) Marc. 5.20; relig. M. 6.40 Friburgi Brisgoviae 1929. Herder.

Cartea de față formează partea II a cursului filozofic, editat de profesorii Societății lui Isus din Valkenburg și Pullak, și analizează problemele generate ale Metafizicii cu o pregătire didactică temeinică și ca atare posedă toate calitățile didactice bune la cari ne așteptăm într-o astfel de carte. Materia este împărțită clar. Tezele precis formulate, împărțindu-le în subdiviziuni, le dovedește pe scurt, dar totodată cu o forță convingătoare. Limbajul este limpede, expunerea ușoară.

Gh. Sajó S. I.

